

ISSN 1392-0456 (Print)
ISSN 2029-7181 (Online)
<https://doi.org/10.15823/istorija.2026.142.5>

Istorija / History

2026, t. 142, Nr. 2, p. 107–118 / Vol. 142, No. 2, pp. 107–118, 2026

VYTAUTO
DIDŽIOJO
UNIVERSITETAS
M C M X X I I

Baronų Landsbergių giminės Lietuvos šakos dokumentai Latvijoje

Dr. Ernestas Vasiliauskas

Klaipėdos universitetas, Baltijos regiono istorijos ir archeologijos institutas, Herkaus Manto g. 84, LT-92294 Klaipėda, Lietuva

El. p. ernestas@inbox.lv

<https://orcid.org/0000-0001-9995-1305>

Agris Dzenis

Rēzeknē, Latvijos Respublika

El. p. agrisdzenis@inbox.lv

Anotacija. Publikacijoje pateikiama dalis Latvijos valstybės istorijos archyve saugomų Landsbergių giminės genealoginės lentelių (sudarytos XIX a. pradžioje), tekstas apie giminės kilmę ir paplitimą (1914), skundas dėl Kuršo muitinėje konfiskuotos druskos, vežtos iš Rygos į Vengriškių dvarą Lietuvoje (1762).

Esminiai žodžiai: *baltvokiečiai, genealogija, Landsbergis, Kuršas, Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė, Vengriškiai, Vokietija.*

Abstract. The publication includes part of the genealogical table of the Landsberg family (compiled in the early 19th century) stored in the Latvian State Historical Archives, a text about the family's origins and distribution (1914), a complaint about salt confiscated by the Courland customs from Riga to the Vengriškiai manor in Lithuania (1762).

Keywords: *Baltic Germans, genealogy, von Landsberg, Courland, Grand Duchy of Lithuania, Vengriškiai, Germany.*

Copyright © 2026. Ernestas Vasiliauskas, Agris Dzenis. Published by Vytautas Magnus University, Lithuania. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

Latvijos atminties institucijose yra nemažai lituanistinės medžiagos. Didžiąją jų dalį sudaro Šiaurės Lietuvos dvarų (nuo Skuodo iki Baltapamūšio) ir kilmingųjų giminių archyvai (XVI–XIX a.), kurie dar iki Pirmojo pasaulinio karo pateko į 1903 m. įsteigtą Kuršo žemės archyvą Jelgavoje. Archyvinė medžiaga iki šiol menkai pažįstama Lietuvos mokslinėje istorinėje literatūroje.

Latvijos valstybės istorijos archyve (toliau – LNA LVVA) saugomos Landsbergių giminės 23 bylos Nr. 855–877¹, kurios apima 1552–1926 m. laikotarpį. Didžioji dalis dokumentų yra patekę iš Kuršo baronų Landsbergių Vykselės dvaro (inventoriai, testamentai, XIX a. pirmosios pusės valdos planai ir kt.). Konkrečiai su Lietuva susijusių dokumentų rasta tik trijose bylose². Šioje publikacijoje pateikiama keletas transkribuotų tekstų³.

Byloje „Landsbergu dzimta. Dokumenti (ligumi, aplicinājumi, kvītis) par nekustamā īpašuma pirkšanu-pārdošanu, nomu, iekļāšanu“ („Landsbergių giminė. Dokumentai (sutartys, pažymėjimai, kvitai) dėl nekilnojamojo turto pirkimo, pardavimo, nuomos ir įkeitimo“; apima 1687–1870 m. laikotarpį; 92 lapai) yra Vengriškių dvaro savininko Rapolo Landsbergio (ėjo Upytės pavieta sargybininko pareigas) 1762 m. vasario 10 d. siųstas skundas Jo Karališkajai Aukštybei ir Didžiajam kunigaikščiui [Abiejų Tautų Respublikos valdovui Augustui III (1696–1763/1733–1763)]. Jame pareiškėjas skundžiasi dėl neteisėtų muitininko Rėderio (Räder) veiksmų. Landsbergis nurodo, kad prieš aštuonias dienas iš savo Vengriškių dvaro į Rygą išsiuntė keturiolika vežimų, pakrautų avižomis, kviečiais ir žirniais. Jo žmonės, atvykę prie Kuršo kunigaikščio muitinės užiegos⁴, pateikė jam išduotą leidimą ir prekės buvo laisvai praleistos į Rygą. Tačiau, grįžtant atgal, muitininkas Rėderis paėmė iš vežėjų dvi statines druskos, esą jas konfiskuodamas. Prašyme pabrėžiama, kad muitininkas turėjo žinoti, jog bajorų prekės yra atleistos nuo muito, ir jis neturi teisės jų konfiskuoti. Landsbergis teigia dėl to patyręs žalą ir išlaidų. Dokumente prašoma valdovo patraukti muitininką Rėderį atsakomybėn už neteisėtą konfiskavimą; įpareigoti grąžinti iš Landsbergio žmonių atimtas dvi statines druskos. Teksto pabaigoje pareiškėjas išreiškia nuolankią ištikimybę ir dėkoja tikėdamasis valdovo „aukščiausios malonės“⁵. Šis dokumentas (priedas Nr. III) į bylą pateko ne iš konkretaus dvaro kolekcijos, bet, tikėtina, iš kito fondo (tikriausiai Kuršo ir Žiemgalos kunigaikštystės kanceliarijos), kuris vėliau buvo perkeltas į naujai suformuotą fondą Nr. 1100 ir priskirtas konkrečiai giminei.

Byloje „Landsbergu dzimta. Dokumenti (testamenti, ligumi, kvītējumi) par īpašuma mantošanu“ („Landsbergių giminė. Dokumentai (testamentai, sutartys, kvitai) dėl

¹ LNA LVVA, f. 1100, ap. 13, b. 855–877.

² Publikacija parengta pagal LR kultūros ministerijos Šiaulių „Aušros“ muziejaus finansuotą projektą „Tarp-tautinės parodos „Kuršo ir Žiemgalos kunigaikštystė ir Lietuvos Didžioji kunigaikštystė 1561–1795 m.“ katalogo parengiamieji darbai“ (vad. E. Vasiliauskas, 2025 m.).

³ Įvadinį tekstą parengė E. Vasiliauskas, šaltinius transkribavo A. Dzenis ir E. Vasiliauskas.

⁴ Kuršo ir Rusijos pasienyje (link Rygos).

⁵ LNA LVVA, f. 1100, ap. 13, b. 861, l. 24–24v.

nuosavybės paveldėjimo“; apima 157?–1740 m. laikotarpį; 162 lapai) yra 1654 m. birželio 8 d. Jelgavoje sudarytas dokumentas (XIX a. transkribuota kopija)⁶, kuriuo Adolfas Landsbergis (*Adolf von Landsberg*, minimas tarp 1615–1661 m., †1673, XV karta) papildė 1652 m. liepos mėn. sudarytą testamentą, nurodydamas, kad pasibaigus gedulo metams [po jo mirties] jo vyriausias sūnus Ernstas (1650–1688) privalo Adolfo [antrajai] žmonai Agnietei Kristinai Keizerling (*Angesa Christina v. Keyselingk*) sumokėti 2 000 lenkiškų guldenų, iš jų 1 000 turi būti skirta kraičiui, taip pat vežimui ir šešioms arkliams bei nemokamam išlaikymui Vykselės (lat. *Viksele*, vok. *Wiexsellen*) dvare, kai ištėkės jo šešios dukterys⁷, jos turi gauti po 1 000 guldenų kraičio. Kiti sūnūs, tarp jų ir Lietuvos šakos pradininkas Eberhardas, testamente nepaminėti.

Kitose dviejose saugomi genealoginiai dokumentai, vienoje jų „Landsbergu dzimta. Dokumenti (atestāti, paziņojumi, metrikas grāmatu izraksti u.c.) dzimtas locekļu dzīciltības pierādīšanai Kurzemes bruņniecības komitejā“ („Landsbergių giminė. Dokumentai (pažymėjimai, pareiškimai, išrašai iš metrikų knygų ir kt.), įrodantys šeimos narių bajorišką kilmę Kuršo riterijos komisijai“; apima 1821–1926 m. laikotarpį; 40 lapų) sudėti įvairūs metrikų nuorašai, daugiausia krikšto, rašyti rusų, lenkų, vokiečių kalbomis⁸, iš įvairių bažnyčių (Linkuvos, Biržų, Pašvitinio RKB, Žeimelio ELB, Jelgavos pravoslavų cerkvės ir kt.), kurie buvo reikalingi šeimos narių kilmei pagrįsti (tiek Kuršo Vykselės dvaro, tiek Lietuvos šakos, tiek gyvenančių Sankt Peterburge). Į archyvą pateko ne visų šeimų dokumentai, gausa išsiskiria Landsbergių Triškonių atšakos metrikų įrašai: Karlo (1801–1877) vaikų Felikso Petro (*1846), Eugenijaus (*1882) krikšto, Marijono (1849–1914) santuoka 1875 m. Jelgavos pravoslavų cerkvėje; Vykselės šakos Petro Landsbergio (1793–~1830) vaikų 1818–1830 m. krikšto (Sankt Peterburgas, Jamburgas (Ямбур)) nuorašai (1845 m.) ir kt.

Byloje „Landsbergu dzimta. Dokumenti (līgums, genealogiskās tabulas, saraksti u.c.) par dzimtas locekļu biogrāfiskiem datiem, genealogiju, ģerboņa zīmējums“ („Landsbergių giminė. Dokumentai (sutartis, genealoginės lentelės, sąrašai ir kt.) apie giminės narių biografinius duomenis, genealogiją, herbo piešinys“; apima 1652–1917 m. laikotarpį; 28 lapai) yra baronų Landsbergių giminės genealoginės lentelės: Landsbergių giminės Landsbergo pilies kamieno (*Landsberg zu Landsberg, Kettwig*), Olpės (*Landsberg zu Olpe*), Ervitės (*Landsberg zu Erwitte*), Landsbergių-Velenų (*Landsberg-Velen*), Kuršo linijų, Lietuvos šakos; datuojamos nuo 1115 m., dalis jų juodraštiniai; taip pat pieštas herbas, įvairūs išrašai (pavyzdžiui, 1810 m. rugsėjo 19 d. leidimas studentui baronui Landsbergiui lankyti profesoriaus paskaitas) ir kt.⁹ Taip pat šioje byloje yra

⁶ LNA LVVA, f. 1100, ap. 13, b. 862, l. 52–55.

⁷ Genealoginiame medyje nurodytos septynios dukros: Dorothea Elisabeth (†1723, Adolf v. Stempel žmona), Margarethe (†1675, Mathias Heinr. v. Hanbolm žmona), Cäcilie (†1674, Eber. Joh. v. Hanbolm žmona), Helene (†1710), Maria (Gotthard Johann v. Steijn žmona), Margarethe Anna (Wolther Diedrich v. Grothuss žmona), Magdalene (Eberhard Johann v. Nagel žmona). Žr. LNA LVVA, f. 1100, ap. 13, b. 855, l. 28; f. 640, ap. 3, b. 2566, l. 2, Tab. I.

⁸ LNA LVVA, f. 1100, ap. 13, b. 856.

⁹ LNA LVVA, f. 1100, ap. 13, b. 855.

Alfredo Landsbergio rankraštis (1914) apie giminės kilmę, susiformavusias linijas ir paplitimą (priedas Nr. I).

Taip pat šioje byloje yra 1839 m. parengtas Landsbergių giminės glaustas aprašymas su Adolfo Landsbergio (1590–1673) pateiktomis 1620 m. protėvių pavardėmis kilmei įrodyti pagal tėvo liniją: *Landsberg, Essterfeld, Borntzhausen, Ewerbach, Bewerberstein, Kielstorff, Schmachern, Beieinklausen, Steinrath, Bornhausen, Zwieffell, Koeppel, Neihoff, Schmackern, Schleidenhahn, Ebendick*; pagal motinos liniją: *Steinen, Kahlenbrock, Ermenken, Hagepoth, Hofus, Worscheweil, Kortenbach, Brackel, Offenbres, Recke, Schmocling, Bühren, Stael, Hordenberg, Wittenhorst, Wogier*. Pateikus šiuos įrodymus, kurie buvo patvirtinti, 1632 m. ši giminė buvo oficialiai įrašyta kaip senoji baronų giminė, turėjusi teisę dalyvauti riterių turnyruose (*Turnier- und Stiftsfamilie*). Rašoma, kad vėliau ši giminė pasidalijo į dvi šakas, įsikūrusias Šaumburgo (*Schauenburg*) grafystėje, Ervitėje (*Erwitte*) ir Vormestalyje (*Wormestall*). Be to, Reino krašte egzistavo kita sena giminė *von Landsberg* arba *Landsperg*, turėjo kitoki herbą, o trečioji giminė – baronai Šenkai fon Landsbergiai (*Schenck v. Landsberg*) – buvo įsikūrę Žemutinėje Lužicoje (cituojamas *Allgemeines Historisches Lexikon*, t. III, p. 94) (priedas Nr. II)¹⁰.

Atskirame archyvo fonde saugoma byla (sudaryta XIX a. pradžioje) su baronų Landsbergių giminės Kuršo linijos (pradininkai XVI a. Vilhelmas ir jo sūnėnas Johanas), Lietuvos šakos (pradininkas Eberhardas) genealoginėmis lentelėmis¹¹. Šia medžiaga naudojosi ir Kuršo kilmingųjų genealogijų tyrėjas Oskaras Stafenhagenas¹². Šioje publikacijoje publikuojamos lentelės (priedas Nr. IV), kurių nebuvo minėto Stafenhageno darbe.

Reikia pastebėti, kad Landsbergių giminės (lyginant su kitomis Kuršo baltvokiečių) genealoginės lentelės yra nepilnos – trūksta gimimo, santuokos, mirties datų ir vietų (net ir XVIII a.), visai nesurašytos mergaitės. Tad vieninteliai šaltiniai renkant išsamią informaciją apie gimusius šeimos narius (ypač mergaites) lieka metrikų knygos, kuriose fiksuotas jų gimimas arba jos minimos kaip krikšto motinos.

Priedai

Priedas Nr. I. *Kurzer Überblick über die Geschichte derer von Landsberg. Beilage zum Entwurf einer Stammtafel der Familie von Landsberg. Von Alfred Freiherr von Landsberg – Velen a. d. Hause Steinfurt*. 1914. In LNA LVVA, f. 1100, ap. 13, b. 855, l. 15–15v.¹³

¹⁰ LNA LVVA, f. 1100, ap. 13, b. 855, l. 20.

¹¹ LNA LVVA, f. 640, ap. 3, b. 2566.

¹² Žr. straipsnį šiame leidinyje: VASILIAUSKAS, Ernestas. *Baronai Landsbergiai: kilmė, paplitimas, dvarai Lietuvoje*.

¹³ *Trumpa Landsbergių šeimos istorijos apžvalga. Landsbergių šeimos medžio priedas. Parengė baronas Alfredas Landsbergis iš Veleno, Šteinfurto atšaka. 1914 m.* Transkribuota pagal DI programą *transkribus.ai*, redagavo E. Vasiliauskas, A. Dzenis.

[l. 15]

*Kurzer Ueberblick über die Geschichte derer von Landsberg.
Beilage zum Entwurf einer Stammtafel der Familie von Landsberg
von Alfred Freiherr von Landsberg – Velen a.d. Hause Steinfurt.
1914.*

Die Familie von: Landsberg entstammt einem Ministerialgeschlecht der vom h. Lüdgerus 796 gegründeten Abtei Werden a.d. Ruhr. Schon., frühzeitig erscheinen in Werdener Urkunden Zeugen, deren Namen auf einen Zusammenhang mit dem Stammgeschlecht der Landsbergs schliessen lassen – besonders ist dies bei dem Namen Wessel der Fall -, doch erst die Erwerbung des Dapiferiats lässt diesen mit einiger Sicherheit beweisen. Als Stammväter der Familie nehme ich den Wecelinus dapifer an, der von 1148 ab in Werdener Urkunden auftritt. Ob Wecelinus freien oder unfreien Ursprunges war, wage ich nicht zu entscheiden; ich glaube aber, dass er aus freiem Geblüt war. Den Versuch H. Knufermann's in seiner Schrift „Schloss Landsberg bei Kettwig“, die Familie bis zum Jahre 1055 zurückzuführen, halte ich für zu gewagt, um ihn als richtig anzunehmen; ebenso ist ein von mir gemachter Versuch, einen Zusammenhang zwischen der Familie der Vögte von Werden mit den früheren Besitzern von Laugendohl, und über diese mit dem Grafen Heinrich von der Ruhr (:796:) zu finden, in das Reich der Sage zu verweisen. Die von mir in Tafel I angeführten Personen gehören ohne Zweifel der Familie des Wecelinus dapifer an. Ich bin aber überzeugt, dass diese Tafel viele Lücken und manche Fehler enthält, die durch sachverständige Forscher leicht ausgefüllt und verbessert werden könnten. Insbesondere ist der Zusammenhang mit dem Ast Landsberg zu Eggescheid (:Eggerscheid:) nur eine Vermutung. (:Siehe Tafel III:).

Während sich die älteren Mitglieder des Geschlechts, soweit sie sich überhaupt schon eines Familiennamens bedienten, von Werden nannten, nimmt Philippus, des zweiten Wessels Sohn, den Namen von Landsberg an; er muss also in den Lehnbesitz der bergischen Burg Landsberg gelangt sein.

Unter Philipps Söhnen Wessel und Reinhard teilt sich der Stamm in zwei grosse Hauptäste: in die Linie Landsberg zu Erwitte (:siehe Tafel II:) und in die Linie Landsberg zu Landsberg (s. Tafel I u. IV:)

1302 erscheint Wessel als Besitzer von Ländereien bei Erwitte in Westfalen; seitdem befindet sich dieses Stammhaus in ununterbrochenem Besitz der Erwitter Linie. Auch Tafel II ist an Fehlern und Lücken nicht frei, doch ist zu hoffen, dass dieses durch die fast vollendete Ordnung der gräflichen von Landsberg-Velen und Gemen'schen Archive bald beseitigt werden können. Clemens August Frhr. v. Landsberg zu Erwitte erwarb 1756 durch seine Heirat mit der Erbtöchter Theresia von Velen Besitz und Namen dieser erlöschenden Familie für sich und seine Nachkommen (:s. Tafel IIA:). Sein Enkel Johann Ignatz erwarb durch Kauf die Standesherrschaft Gemen und 1840 den Grafenstand für den jeweiligen Besitzer von Gemen. Sein Bruder Engelbert erbte von seinem Grossonkel Franz Engelbert die vordem Rockaschen Besitzungen, Steinfurt und Amelsbüren, und begründete die Linie von Landsberg – Velen zu Steinfurt. (:s. Tafel IIB:) in den Tafeln IIA und IIB dürften grössere Fehler nicht vorhanden sein.

[l. 15v]

Die Nachkommen des vorseitig erwähnten Reinhard (:s. Tafel I und IV:) blieben mit kurzen Unterbrechungen im Lehnbesitz von Landsberg und erwarben vorübergehend die Amtmannschaft zu Vlotho a.d. Weser. Mit Vitus Arnold erlosch der Hauptast dieser Linie 1705 im Mannesstamm. Durch die älteste Tochter des Vitus Arnold, Anna Wilhelmina, kam die Stammburg des Geschlechts, an die Freiherrn von Bevern und nach dem Erlöschen dieser Familie 1825 an Freiherrn Gerhard von Karnap. 1837 erwarb sie Freiherr Engelbert von Landsberg - Velen durch Kauf und 1903 ging sie in den Besitz des Herrn August Thyssen sen. über.

Ein Urenkel des vorgenannten Reinhard, Wilhelm, erwarb durch seine zweite Frau, Katharina von Beverstein zu Olpe, die Iohnsherrschaft Olpe im bergischen Amte Steinbach, dem heutigen Kreis Wipperfürth. Während sein Sohn erster Ehe, Martin, den Hauptstamm fortpflanzte, begründete sein ältester Sohn zweiter Ehe, Johann, die Linie Landsberg zu, Olpe I, die im Hauptstamm 1666 mit Bartollerlosch (s. Tafel V).

Ein Enkel Johanns, ebenfalls Johann mit Namen, kam durch den deutschen Ritter – Orden um die Mitte des 16. Jahrhunderts nach Kurland und wurde der Stammvater der heute noch blühenden kurländer Linie (:siehe Tafel V und VI:). Als die Linie Landsberg zu Olpe I erlosch, wanderte ein Enkel des letztgenannten Johanns, Ernst, wieder zurück und begründete eine Linie Landsberg zu Olpe II (s. Tafel V:). Diese erlosch mit Johann Ernst, der 1788 die Lehnsherrschaft an seinen Neffen, Freiherrn Bernhard von Hasenbach verschenkte. Nach Aufhebung des Lehnrechts durch Napoleon I. wurde die alte Lehnsherrschaft zertrümmert.

Während ich die Tafel IV für ziemlich vollständig halte, ist es sicher, dass Tafel V, besonders in den letzten Generationen, grosse Lücken aufweist. Es ist auch keineswegs ausgeschlossen, dass von dieser Linie noch Nachkommen vorhanden sind. Tafel VI scheint, was den Hauptstamm zu Wrixelen¹⁴ betrifft, ziemlich vollständig zu sein. Es gibt aber, sicherem Vernehmen nach, noch Landsbergs in Polen und in Ingermannland, die vermutlich der Kurländer Familie entstammen. Näheres über dieselben war aber bis heute nicht zu erfahren.

Ausser den in meiner Stammtafel angeführten Linien haben noch andere Familien des Namens Landsberg existiert, die aber in keinem verwandtschaftlichen Zusammenhang zu den Nachkommen der Vögte von Werden gestanden haben. Dieselben haben auch andere Wappen geführt. Eine Ausnahme hiervon macht die Familie Landsberg (:Landenberg:) die im Mindenschen und in Hannover geblüht hat und die 1866 im Hauptstamm erloschen ist. Sie hat neben dem gleichen Namen auch das gleiche Wappen geführt. Von ihr blüht ein Nebenzweig noch heute in Holland, Eine Stammesverwandtschaft nachzuweisen, ist aber bisher misslungen, +)

+) Anmerkung:

Für jede mit Quellenangabe versehene Ergänzung und Verbesserung der Stammtafel ist der Verfasser sehr dankbar.

Dieselben werden erbeten an: Rittmeister Frhr. v. Landsberg Münster i./W., Lazarettstr. 21.

¹⁴ Turi būti Wiexelen.

Priedas Nr. II. Adolfo Landsbergio (1590–1673) protėviai ir glaustas giminės aprašymas. Parengtas 1839 m. In *LNA LVVA*, f. 1100, ap. 13, b. 855, l. 20.¹⁵

v. Landsberg

Diese altadeliche Familie zählt unter ihren Vorfahren Berthold Landsberg Bischof zu Verden 1450; auch findet man in den ältesten Zeiten diesen Namen unter den Turniergenossen des Rheinlandes.

1620 meldete sich Adolf v. L. und hat sein Urspr. angegeben v. d. Lande Bergen, seine Ahnen producirt als Vat. Lin. Landsberg, Esterfeld, Bornhausen, Ewerbach, Bewerstein, Kielstorff, Schmackern, Beieinklausen, Steinrath, Bornhausen, Zwieffell, Koeppel, Neihof, Schmeekern, Schleidenhahn, Ebendick, Mutt. Lin. Steinen, Kahlenbrock, Ermeken, Hagenpoth, Hofus, Worscheweil, Kortenbach, Brackel, Offenbres, Recke, Schmoeling, Buhren, Stael, Hordenberg, Wittenhorst, Wogier.

Nach Annahme dieser auch ex notor. bekräftigte Beweise, ward diese Janv. 1632 als eine älteste Turn und Stiffes. verzeichnet. Diese Familie hat sich in späteren Zeiten, in die in der Grafschaft Schauenburg gelegene Häuser Erwitte und Wormstall getheilt.

Eine zweite altadel. Familie im Rheinlande v. Landsberg oder Landsperg fuhr eine andere Wage. Eine dritte Familie, die Freyherrn Schenck v. Landsberg, giebt es in der Niederlausitz. All. Hist. Lex. Tom III Pag. 94.

Priedas Nr. III. Upytės pavieta sargybininko, Vengriškių dvaro savininko Rapolo Landsbergio 1762 m. vasario 10 d. surašytas skundas dėl Kuršo ir Rusijos (Lifliandijos gubernijos) muitinėje konfiskuotų 2 druskos statinių. In *LNA LVVA*, f. 1100, ap. 13, b. 861, l. 24–24v.¹⁶

Vokiškai	Lietuviškai
[l. 24]	
Durchlauchtigster Hertzog Gnädigster Fürst und Herr.	Kilniausiasis Kunigaikšti, maloningiausiasis Kunigaikšti ir Valdove.
Ist ausgegeben worden.	[Kita rašysena:] Išduota.
Ewr. Königliche Hoheit und hochfürstliche durch laucht werden allergnädigst geruhen sich in tiefester submission vortragen zu laßen; Was maaßen ich vor etwa achte Tage von meinem Erb-guth Więgrizki Viertzen Posten mit Haber Weytzen und Erbsen beladen nach Riga zu Verführen abgesand, und als meine Leuthe an dem Curschen hochfürstlichen Zoll=Krug gekommen, und den von mir bey sich gehalten Pass vorgezeiget, hatt der Zoll=bediente Räder die Posten zwar derzeit nach Riga frey passiren laßen, hingegen aber bey ihrer zurückgekunfft die vor nur mit gebrachte zwei Tonnen Saltz meinen Leuthen als Confiscabell abgenommen. Da nun dem Zoll=bedienten	Prašau leisti Jūsų Karališkajai Didenybei ir Aukštojo Kunigaikščio Malonybei kuo maloningiausiai leisti man su giliausiu paklusnumu Jums pranešti: maždaug prieš aštuonias dienas iš savo Vengriškių dvaro išsiunčiau į Rygą keturiolika vežimų, prikrautų avių, kviečių ir žirnių. Kai mano žmonės atvyko į kilmingojo Kuršo kunigaikščio muitinės užėigą ir pateikė mano išduotą pasą (leidimą), kurį jie turėjo, muitininkas Rėderis leido vežimams laisvai važiuoti į Rygą. Tačiau jiems grįžus, tas pats muitininkas iš mano žmonių paėmė dvi statines druskos kaip konfiskuotą turtą.

¹⁵ Transkribuota pagal DI programą *transkribus.ai*, redagavo E. Vasiliauskas, A. Dzenis.

¹⁶ Transkribuota pagal DI programą *transkribus.ai*, redagavo A. Dzenis, į lietuvių kalbą vertė E. Vasiliauskas.

Vokiškai	Lietuviškai
[l. 24v] Räder bekant seyn muß, daß Er, so wohl die gefälle des Adels, als die waaren welche sich der Adell komen läst, frey passiren zu lassen, und solche zu confisciren keine befugniß habe, und gleichwohl solches von ihme hier gantz vorseztlich geschehen. Ich aber dadurch nicht allein bekräncket, sonderen auch noch dazu meiner gethanen Reise wegen in nicht geringe Unkosten gesetzt worden; als bitte Ewr: Königliche Hoheit und hochfürstliche Durchlaucht ich in allerunterthänigkeit allerhöchst dieselben wolten allergnädigst geruhen nach denen hier ob angeführten Umständen, dem Zoll=Bedienten Räder des fals zur Verantwortung zuziehen und solches seyn vergehen Rechtlich zu behandeln. Hiernachst aber aller gnädigst anzubefehlen, daß die von dem Zoll-Bedienten Räder meinen Leuthen abgenommene zwey Tonnen Saltz, nur wiederumb aus gegeben werden sollen. Für solcher hohen Gnade werde ich in tiefester Submission ersterben. Durchlauchtigster Hertzog Gnädigster Fürst und Herr Ewr. Königliche hoheit unterthänigst gehorsamster Rafal Landsberg. Straznik Pttu: Upitskiego	Kadangi muitininkas Rėderis turėjo žinoti, kad jo pareiga – laisvai praleisti tiek bajorų vežimus, tiek bajorų siunčiamas prekes ir kad jis neturi teisės konfiskuoti šių prekių, tačiau jis sąmoningai atliko tokį veiksmą, dėl to buvau ne tik įžeistas, bet ir patyriau didelių nuostolių dėl savo kelionės. Todėl nuolankiausiai prašau Jūsų Karališkosios Didenybės ir kilmingojo kunigaikščio Šviesybės, atsižvelgiant į aukščiau paminėtas aplinkybes, patraukti muitininką Rėderį atsakomybėn, teisiškai įvertinti jo nušižengimą ir gailėstingiausiai įsakyti, kad būtų grąžintos dvi statinės druskos, kurias muitininkas Rėderis neteisėtai atėmė iš mano žmonių. Dėl suteiktos didelės malonės lieku Jūsų paklusniu tarnu. Kilniausias kunigaikšti, gailėstingasis kunigaikšti ir pone, Jo Karališkosios Didenybės nuolankiausias ir paklusniausias tarnas Rapolas Landsbergis. Upytės pavieta sargybininkas

Priedas Nr. IV. Baronų Landsbergių (*von Landsberg*) giminės Lietuvos šakos genealoginės lentelės. Sudaryta XIX a. pradžioje. In *LNA LVVA*, 640–3–2566, Tab. III–V.¹⁷

¹⁷ Transkribavo Agris Dzenis, redagavo ir papildė Ernestas Vasiliauskas.

Vide Tab. I ad Eduard von Landsberg [viršuje pieštuku parašyta *Ewart*] [1625–1652].
 Erbherr auf Pomusz und Dylewki (Kaufbrief v.[on] 1652, Febr. 15.).
Gem.[ahlin] Anna v. Tiesenhausen.

Georg [pieštuku *Adolf*] Jerzy [1652–?].
 Erbh.[err] a[uf] Pomusz u[nd] Dylewski.
 Gem.[ahlin].

<u>Michael</u> Adalbert (<u>Woiciech</u>) [*1678] – [pieštuku papildomai parašyta †1740]. Erbh.[err] a.[uf] Kolubra (A.F. ct. Neimbts Coll.1 aus der Wiexelschen B. L.) Die 3 Brüder Woiciech, Jan Jerzy und Rafael Franciscus begeben sich der samen- den Hand auf Wiexeln (ct. FA. N. Coll. 1) der Transact mit Adam Friedrich v. L. (Tab. I) 1723 (Nimbts in A. F. ct.) “B. L. v. Wiexeln Nr. 3” 1740 25/6 Transact zwischen Adam Friedrich u.[nd] 3 Brüdern Landsberg in Litthauen, betreff.[end] Erbhabung Wiexelns zum Majorate. <u>Gem.</u> [ahlin].	Johann Georg (<u>Jan Jerzy</u>) [*1680]. Tab. IV	<u>Rafael Franciscus</u> [1700–1765]. Erbh.[err] a[uf] Judeiki u[nd] Albrechtowo. [Gem. Maryanna Elżbieta z Szroderow].
---	--	---

Georg (<u>Jerzy</u>)	<u>Kasimir</u> [1740–1800]. Erbh.[err] a.[uf] Judeiki, das er vom Onkel Rafael Franciscus erbt um Dargian. Er kauft Triszkán. Geb. Gem.
------------------------	---

Ignatius, Litth. Tribunals Richter [1772-08-19–1815-04-05]. Erbh.[err] a.[uf] Judeiki und Dargian, die er verkaufte und auf Trischkan. [Papildomai kita rašysena parašyta]: Nahm 1807, Juni 12 Powürzau und Wereszczynski in Pfand (26 II 1159). 1800, April 23 (KBZ III 277).

Gem. Magdalena v[on]. Hohenastenberg gen.[annt] Wigandt, geb. ... † ... T.[ochter] v.[on] Chr. Heinrich geb. 1750, †1822 18/9, kgl. poln. Kammerherr a. Krotuschen und Zeimen und Maria Lovise v. Fircks aus Waldegahlen (Wigandt Tab. 9.).

<u>Carl</u> Cristoph Ludwig Ignaz. Gb. 1801, Fbr. 25, †1877 Erbh. a. Triszkau. <u>Gem.</u> 1828 Mai 15 Jacobine Julianna Salzman. Gb. ..., †1877 Dec. 18 alt 68 Jahre. T.[ochter] v.[on] Alt Schwardenschen Försters Johann und dessen Ehefrau Charlotte v.[on] Pistrowski a.[us] d.[er] H.[ause] Glebau (KBZ III 282 u. 384 sowie Trauschein).	Tochter Gem. Lawcowicz [parašy- ta pieš- tuku]	Tochter Erbfr. [au] auf Wal- jaren. Gem. von Erdmann [parašy- ta pieš- tuku]	<u>Christoph</u> Mauritius Anton Melchior Otto Sylvester. Gb. 1802 Jan. 5, [†1857- 11-11]. Erbh. a. Paleki. <u>Gem.</u>	<u>Kasimir</u> Joseph Michael. Gb. 1803 April 5, [†1882]. Erbh. a. Sza- wliński. + coel.	<u>Adolf</u> Rein- hold Michael. Gb. 1805 Sept. 12, [†1893- 03-07]. Erbh. a. Powezgi. <u>Gem.</u>	<u>Michael</u> Teophil Jakob. gb. 1807, Dec. 26, [†1886- 02-05]. Erbh. a. Juzefo- wo. <u>Gem.</u>	<u>Eduard</u> Wladislaw, canonicar. Geb. 1810, April 8, †189...
---	---	---	---	--	---	---	---

Tab. V

<u>Olgerd</u> Adam. Gb. 1832, Feb. 26, Capit a. D. <u>Gem.</u> Clementine Zablocka.	<u>Maryan</u> [1852-09- 29–1914-05-20]. Gem. I 1875, Auguste Eugenie v. Berg. Gem. II.	
<u>Eugen.</u> Gb. 1882. Febr. 26.	<u>Max.</u> Gb. 1877 Aug. 18 22. Mai 1906 ev. luth. [parašyta mēlynu pieštuku] Stud. 1895 – 1906 am Polytech. zu Riga Ingenieur in [toliau neįskaitoma]	<u>Eleonore</u> geb. 16 Juli 1879. Gem. Mitau, 8. April 1909 Egon Baron Heyking [?]

Tab. IV.

vide Tab. III ad Johann Georg (Jan Jerzy) [*1680].

<u>Gem.</u>						
<u>Jerzy</u> † co- elebs	<u>Boguslaw</u> [1717– 1796-08-02]. Erbh.[err] a.[uf] Uzorty. <u>Gem.</u>	<u>Michael</u> [1718– 1728]. † als Kind	<u>Rafael</u> [*~1715]. Erbh. a. Albrechtowo, dass es vom Onkel Rafael Franciscus erbt, und dem erkaufften Wenge- rischki. <u>Gem.</u> [Konstancja z Ku- lieszów].	Adal- bert (<u>Woi- ciech</u>) [*1720]. † als Kind	<u>Joseph</u> [*1716]. Erbh. a. Judeiki † celebs	<u>Adam</u> [*1723]. Xiądz
<u>Karl</u>		<u>Boguslaw</u> <u>Gem.</u>	<u>Kasimir</u> [1765-02- 21–1842-04-27]. Erbh. a. Kopansz- czizna. <u>Gem.</u> Theofile Podress.	<u>Joseph</u> [~1761– 1828-11-28], Strasznik v. Upitu. Erbh. a. Wengeriszki. <u>Gem.</u> [1811-08-29, Catharina Bajaliczia].		
Jan		<u>Ignaz Rafael</u> . Gb. 1804, April 26. Erbh. a. Impole.	<u>Vinzent Ananias</u> . Gb. 1807, Dec. 16. [†1857]. Erbh. a. Kopansz- czizna.	<u>Michael Thomas</u> . Gb. 1813, Sept. 18. coelebs		

Tab. V.

Vide Tab III ed Christoph Mauritius Anton Melchior Otto Sylvester, gb. 1802, Jan. 5 [Trischkan], † 1857, Nov. 11 in Johannowo.

russ. Capitan, Erbh. a. Paleki, Arrrendator auf Johannnowo.

Gem. Poszelaty 1833 Nov. 28 Antonie Rymkiewicz, T. v. Anton u. Marianne Olechnowicz (Trauschein).

Felicia, geb. [...], † 1884. Gem. Dowjelowo 1862, Juni 13, Benedict Wolodko (Trauschein).	<u>Felix</u> Peter. gb 1846 Mai 13 in Johannowo, [† 1903 Juli 31 in Josefhof (Lit.)]. get. 6 Juni [metai nenurodyti]. [nejskaitoma] in Libau. <u>Gem.</u> Dweten 1884, Oct. 2 Marie Tronczinska, T. v. Julius u. Hedwig Brinck.	
	<u>Cristoph</u> Stephan. geb. in Dwelen 1885, Sept. 13, stud. im Polytechnikum zum Riga 1905-10-11.	<u>Janusz</u> . gb. in Tronczino 1889 Juni 4.

Documents of the Lithuanian branch of the Barons von Landsberg family in Latvia

Dr. Ernestas Vasiliauskas

Klaipėda University, The Institute of Baltic Region History and Archaeology, Herkaus Manto str. 84, LT-92294
Klaipėda, Lithuania
E-mail: ernestas@inbox.lv
<https://orcid.org/0000-0001-9995-1305>

Agris Dzenis

Rēzekne, Republic of Latvia
E-mail: agrisdzenis@inbox.lv

Summary

Latvian memory institutions hold a considerable amount of Lithuanian material. The Latvian State Historical Archives hold 23 files (Nos. 855–877) belonging to the von Landsberg family, covering the period from 1552/82 to 1926. Most of the documents come from the Viksele (Wiexeln) estate of the Landsberg barons of Courland (inventories, wills, estate plans from the first half of the 19th century, etc.). Only three files contain documents specifically related to Lithuania. This publication presents several transcribed texts: 1) A brief history of the family prepared by Alfred von Landsberg, *Kurzer Überblick über die Geschichte derer von Landsberg. Beilage zum Entwurf einer Stammtafel der Familie von Landsberg* (1914); 2) The ancestors of Adolf von Landsberg (1590–1673); 3) A complaint by Rafael von Landsberg, owner of the Vengriškiai estate (who served as guard of the Upytė district), regarding salt (transported from Riga) illegally confiscated at the Courland customs office (1762); 4) Genealogical tables of the Lithuanian branch of the von Landsberg family of Courland barons (compiled in the early 19th century).

Gauta / Received 2026 01 20
Priimta / Accepted 2026 06 30